

100

TO JE BRNO → Po sto letech 1918–2018 / In a hundred years 1918–2018 → THIS IS BRNO

Rekonstrukce Denisových sadů v Brně pod Petrovem

Denisovy sady byly založeny a rekonstruovány na základě inspirací klasickými osvícenými principy pro umění i tvorbu veřejných prostranství. O této inspiraci vypovídá podoba s obeliskem, památníkem míru po napoleonských válkách z roku 1818, jehož autorem byl Alois Ludwig Pichl; jde o ztělesnění trvání brněnské osvětlené kultury i po roce 1918, kdy jde také o vyjádření racionalistického liberalismu v kulturní pozici nových umění, nabývajících i z tohoto zdroje stále více na důležitosti; s kulturní a uměleckou orientací jako ideálem do nové společnosti postaveného a již esteticky nasměrovaného člověka. Po roce 1918 byl městský park Františkov přejmenován po francouzském slavistovi Ernestu Denisovi, zakladateli Katedry slavistiky a „Historie československého státu“ na Sorbonně. Rekonstrukce Denisových sadů se vyznačuje hledáním možného navázání na tento odkaz se vztahem jak k roku 1818, tak k myšlení po roce 1918; je spojena s mimetickým architektonickým názorem, vycházejícím z objektivně hledaného myšlení i na začátku 21. století. Byl obnoven historický průhled k obelisku, a tím i urbanistická osa ustavující brněnskou okružní třídu. S filozofickým podtextem se uplatňuje nově vnesený propojující prvek, promenáda, kontinuální chodník, symbolicky navržený jakoby doba scelující po/symbolizující čas, jenž spojuje staletí. Po sto letech výročí české státnosti chápeme zde dílo synkretického odkazu staveb jak

po roce 1918, tak i klasických nejen funkcionalistických architektů jako dílo celého architektonického umění a společnosti města. To pak už nebude v architektuře nesené jen kontextem odkazu funkcionalistické avantgardy nebo kontextem životního prostředí, ale i pro současné impulsy k výročí vzniku české státnosti pak bude i širší kontext umění a architektury spíše a dobře zakládat.

A

Nejraději mám všechny stavby brněnské okružní třídy, nejvíce na Husově třídě dvojici staveb Theophila von Hansena, Pražákův palác a Besední dům, také Moravské uměleckoprůmyslové muzeum od Johanna Georga von Schoena či původně Gymnázium (dnes budova JAMU) architektů Eduarda van der Nülla a Augusta Sicarda von Sicardsburg. Všechny tyto budovy jak svým situováním, tak vlastní výstavbou, však měřítku Brna přiměřenou architekturou vypovídají o něčem, co bychom mohli nazvat s pozitivní konotací „romantickým řádem“. O inspiraci tímto řádem vypovídá svým uměřeným, ale v podstatě metropolitním charakterem s plató kolem obelisku s dvěstěletou tradicí a odkazem ke smyslu vztyčování památníků míru lokalita Františkov, dnes Denisovy sady. Tento řád byl východiskem i k dalším stavbám na brněnském okruhu, zvaném také Ring, a to i v době výrazného modernismu. Takovou je zejména Zemanova kavárna (původně

v místě předpolí Janáčkova divadla, dnes s určitými rozpaky s pokusem o nedaleko znovu umístěnou stavbu její repliky, ovšem s tragickým jakoby „novým názorem“ na změnu v interiérech) a na jejím místě vybudované s klasicizující modernou nové Janáčkovo divadlo. Při jeho rekonstrukci se teprve vyjevuje mnoho moderních interiérů, o jejichž obnovu město ke stoletému výročí usiluje. Zde moderně zformované, leč řemeslně až klasické pojetí památkově chráněné rekonstrukce správně potvrzuje význam budov dávajících charakter napříč časem brněnskému Ringu.

B Za sto let bude Brno velmi vyhledávanou, světem pozitivně přijímanou periferií s výrazným kulturním osvětím, podobně (nehledě na historicitu měst) jako třeba Bamberk nebo Salzburg. Za sto let nabude na významu dvojice řek, zatím protékajících Brnem coby vodní estetiky pusté kanály, a k jejich povodí bezprostředně přiléhající lokality. V nich jak obyvatelé a návštěvníci města, tak širší region bude nacházet nový vztah ke krajině uprostřed moravské metropole, ve větším měřítku, ale podobně jako tomu bylo po změnách roku 2018 s lokalitou Písárky spojenou s Výstavou soudobé kultury v roce 1928. Komínské a žabovřeské louky, k nimž orientoval svou drobnou, leč významnou stavbu na úpatí žabovřeských kopců Dušan Samuel Jurkovič, budou kultivované jako významné sportovně

krajinářské rekreační centrum s významem soudobé zahradní architektury. Brno tak za sto let nabídne, vedle vybudovaného evropsky významného železničního uzlu, tuto více esteticky podmíněnou lokalitu, v jiných městech tak vzácnou, na volné, občanům svého města nabízené veřejné plochy. Ty podobně před více jak sto lety kultivované uvnitř brněnského Ringu (viz předchozí otázku) je budou jiným způsobem doplňovat jako již hotový systém zahrad a promenádních parků s dalšími kulturními stavbami, například kaplí svatého Václava a Panny Marie, brutálně zbourané na Dominikánském náměstí pod vlivem vulgárně chápaného modernismu, anebo s novou a plnohodnotnou stavbou velkého Evropského domu na místě necitlivě a nacionalisticky zbouraného Německého domu. Tyto dva systémy, jeden teprve nově vybudovaný na žabovřeských loukách a druhý na brněnské okružní třídě, vytvoří po sto letech znovu obnovený smysl pro esteticky podmíněný veřejný prostor a pro nejen nově, ale i „pamětihodně“ chápanou městskou estetiku veřejného zájmu.

Denis Gardens were founded and reconstructed in the spirit of classical enlightened principles for art and public spaces. This inspiration can be seen in the Obelisk – the 1818 monument to peace after the Napoleonic, designed by Alois Ludwig Pichl. It was a symbol of the enlightened culture in

Brno even after 1918 and an expression of rationalist liberalism in the times when the arts enjoyed a fresh cultural position in the new Czechoslovak society. After 1918, the original Františkov Park was renamed Denis Gardens after the French Slavist Ernest Denis, founder of the Department of Slavic Studies and the History of the Czechoslovak State at the Sorbonne. The reconstruction of Denis Gardens was characterised by the effort to relate both to 1818 and 1918 and was inspired by a mimetic architectural view, based on the objective search for thinking also at the beginning of the 21st century. The historic vista to the Obelisk and the urban axis of the Brno ring road were restored as well, contributing to the philosophical subtext is the newly inserted connecting element, the promenade symbolically designed to express passing time uniting the centuries. A century after the establishment of Czechoslovakia, the park gives us a legacy of both classical and functionalist architects. It was also inspired by the functionalist avant-garde and the environmental context, and it can bring new impulses to the broader context of arts and architecture.

A

What pleases me most are all of the buildings on the Brno ring road, the two buildings in Husova Street designed by Theophil von Hansen, Pražák's Palace, the Meeting House (Obecní dům), and also the Moravian Museum of Decorative Arts designed Johann Georg von Schoen, and the former grammar school (now Janáček Academy of Music and Performing Arts) designed by Eduard van der Nüll-August Sicard von Sicardsburg. All of these buildings with their position and impressive, yet appropriately proportioned architectural design attest to something we can call a "romantic order". It inspired the measured, yet metropolitan character of the plateau around the two-hundred-year-old Obelisk, referring to the

tradition of the former Františkov Park – today, Denis Gardens. This order inspired other Brno ring road projects, designed in the period of expressive modernism. These buildings included Zeman's Café (originally sited in front of Janáček Theatre, and later rebuilt further away as a replica with a different interior, representing the so-called "new attitude") and Janáček Theatre, inspired by classicizing art moderne. Many interesting modern interiors have been revealed during its reconstruction, whose completion is due to mark the theatre's centenary. The modern, yet solicitous concept of the reconstruction confirms the importance of the building that has shaped the character of the Brno ring road.

B

In a hundred years, Brno will be a very popular suburban area with a strong cultural background, much like Bamberg or Salzburg (regardless of these cities' history). In a hundred years, the two rivers, now flowing through Brno like deserted canals, and their adjacent areas will become more important. City residents, visitors and the whole region will find a new relationship to the landscape in the middle of this Moravian metropolis, like they did after the changes made in the neighbourhood of Pisárky at the time of the Exhibition of Contemporary Culture in 1928. The meadows in Komin and Žabovřesky, where Dušan Samuel Jurkovič built his small, but interesting villa, will become a major sports and recreational centre representing the relevance of contemporary garden architecture. Thus, in addition to an important European railway junction, Brno will have an aesthetic landscape location – so rare in other cities – available to its inhabitants. Together with similar areas created within the Brno ring road a hundred years ago, they will create a complete system of gardens, promenade parks and cultural buildings, such as the chapels of St. Wenceslas and Mary the

Virgin at Dominikán Square, brutally torn down under the influence of vulgar modernism, or the new large European House built on the site of the insensitively demolished German House. In a hundred years, these two systems, one newly built on the meadows in Žabovřesky and the other on the Brno ring road, will create a renewed sense of aesthetic public space. ■

The reconstruction of Denis Gardens under Petrov

19
20

ISBN: 978-80-907345-2-4